

Martin Míra

joghallgató (PTE-ÁJK), az ÓNSZ alelnöke

A devizakárosultak helyzete a korszakalkotó jelentőségű C-630/23. sz. EUB ítélet fényében¹

I. Bevezetés

A közelmúltban a devizakárosultak helyzetét illetően kiemelkedő jelentőségű döntés született az Európai Unió Bíróságánál (továbbiakban: EUB) egy lízingszerződéssel kapcsolatos bírósági eljárásban benyújtott előzetes döntéshozatali kérelem alapján. Az alapügy egy 2007-ben kötött, devizában nyilvántartott lízingszerződés árfolyamkockázat viselésére vonatkozó kikötés, mint tisztességtelen feltétel megállapításáról, és az ennek következtében felmerülő jogkövetkezményekről szólt. Az EUB 2025. április 30-i ítélete² kimondta az árfolyamváltozás kockázatának fogyasztóra terhelését lehetővé tevő kikötés tisztességtelen voltát. Ezen döntés korszakalkotó jelentőséggel bír az összes devizakárosultra nézve. A döntés következtében vizsgálendő a szerződések fenntartásának vagy érvénytelenségének lehetősége a tisztességtelen kikötés elhagyása esetében, ennek körében pedig felmerülhet, hogy alkalmazható-e *in integrum restitutio* (eredeti állapot helyreállítása), vagy más módon szükséges reparálni a sérelmes helyzetet. Várható, hogy a károsult polgárok tömegesen nyújtanak majd be kereseteket elveszett (vagy éppen elveszni látszó) vagyonuk visszaszerzése reményében. A tanulmány célja, hogy ismertesse a devizakárosultak helyzetét az új EUB döntés tükrében, a vonatkozó magyar és uniós rendelkezések tárgyalása mellett. Ebből kifolyólag bemutatásra kerül az előzetes döntéshozatali eljárásra okot adó alapügy tényállása, valamint az ítélet legjelentősebb pontjainak részletes elemzése, hogy ismertetésre kerülhessen annak a magyar jogalkalmazásra gyakorolt (várható) hatása. A jogkérdés mára már teljesen összefügg Marczingós László nevével, így tárgyalásra kerül az ún. „Lex Marczingós” törvényjavaslat és az ügyvéd álláspontja is a kialakult helyzetről.

II. Az alapügy

II.1. A tényállásról

2007-ben az AxFina Kft.-vel (továbbiakban: AxFina) ZH gépjármű vásárlás céljából egy devizában - svájci frankban (CHF) nyilvántartott lízingszerződést³ kötött. A felek megállapodtak abban, hogy

¹ Kézirat lezárásának ideje: 2025.06.18.

² C-630/23. sz. ZH és KN kontra AxFina Kft. ügy [EU:C:2025:302] (továbbiakban: EUB ítélet).

³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Ptk.) még nem szabályozta a pénzügyi lízingszerződést, jelenleg a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 6:409. § szabályozza.

a hitelt 120 havi fix, forintban (HUF) meghatározott törlesztőrészletben kell fizetnie ZH-nak, akinek kötelezettségére egyetemleges felelősséget vállalt⁴ KN (ZH és KN továbbiakban: fogyasztók). A fogyasztók felróhatóan fizetési késedelembe⁵ estek, ezért az AxFina 2013. május 7-én azonnali hatállyal felmondta⁶ a lízingszerződést, amivel az e szerződésből eredő, forintban számított teljes tartozás egy összegben esedékessé vált. Itt válik kiemelkedő jelentőségűvé az, hogy a szerződés – rokonságot mutatva a többi devizakárosult által megkötött *contractus*-okkal – tartalmazott egy olyan árfolyamkockázatra vonatkozó kikötést, miszerint a deviza árfolyamának változását a szerződés lejártakor elszámolják, vagyis a devizának a forinthez viszonyított felértékelődéséhez kapcsolódó kockázatot teljes egészében a fogyasztók viselik. Az AxFina (a későbbiekben részletesen tárgyalt) DH1⁷ és DH2⁸ törvények vonatkozó részeit alkalmazva meghatározta a követelt összeget, majd keresetet indított annak érdekében, hogy abban az esetben, ha az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellegét, és következésképpen az említett szerződés érvénytelenségét a bíróság megállapítja, ugyanezen szerződést a megkötésének időpontjára visszamenőleges hatállyal nyilvánítsa érvényesnek, és a fogyasztókat egyetemlegesen kötelezze 1 637 682 HUF (hozzávetőleg 4000 euró) tőke és annak késedelmi kamata megfizetésére. [Ebből 972 960 HUF (hozzávetőleg 2250 euró) árfolyamkockázat címén lett volna fizetendő.]

II.2. Az első és másodfokú ítélet

A bíróság az elsőfokú ítéletében⁹ az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellege miatt megállapította a szerződés érvénytelenségét, ugyanakkor kimondta, hogy a fogyasztók mindemellett korlátozott mértékben kötelesek viselni ezt a kockázatot. Az AxFina követelését a bíróság mérsékelte azzal az összeggel, amely ZH ahhoz a helyzetéhez képest bekövetkező veszteségének felel meg, mint ha az említett szerződést forintban határozták volna meg.

A fogyasztók fellebbezési lehetőségükkel éltek, majd a másodfokon eljáró bíróság helybenhagyta az elsőfokon eljáró bíróság döntését. Indoklásuk szerint ez a megoldás lehetővé tette a fogyasztóknak az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel által okozott érdeksérelem

⁴ Régi Ptk. 272. § (1) bekezdés: „*kezeségi szerződéssel a kezés arra vállal kötelezettséget, hogy amennyiben a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni.*”

⁵ Régi Ptk. 298. §: „*a kötelezett késedelembe esik, ha a szerződésben megállapított vagy a szolgáltatás rendeltetéséből kétségtelenül megállapítható teljesítési idő eredménytelenül eltelt.*”

⁶ Régi Ptk. 321. § (1) bekezdés: „*aki szerződésnél vagy jogszabálynál fogva felmondásra jogosult, e jogát a másik félhez intézett nyilatkozással gyakorolja. A felmondás a szerződést megszünteti.*”

⁷ A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (továbbiakban: DH1 törvény).

⁸ A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XL. törvény (továbbiakban: DH2 törvény).

⁹ *Ld.* C-630/23. sz. ZH és KN kontra AxFina Kft. [EU:C:2025:302] Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések tekintetében.

kiküszöbölését. A bíróság továbbá kifejtette, hogy az említett szerződésben előírt szolgáltatások irreverzibilitása¹⁰ kizárta annak a helyzetnek a helyreállítását, amelyben az említett fogyasztók az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés hiányában lettek volna.

A fogyasztók ezen ítélettel sem voltak maradéktalanul megelégedve, ezért rendkívüli perorvoslatként felülvizsgálati kérelmet¹¹ nyújtottak be a Kúriához. A Kúria előzetes döntéshozatali eljárást kért az EUB-tól.

III. Az előzetes döntéshozatali eljárásról

III.1. Az előzetes döntéshozatal jogalapja

Az EUMSZ 267. cikke¹² kimondja, hogy az EUB hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a Szerződések értelmezését, illetve az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezését érintő kérdésekben. Továbbá rendelkezik arról *„ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést”*. Majd ezt követi egy esetünkben fontos kiegészítés, miszerint: *„ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.”* A magyar bírósági szervezetrendszer csúcsán a Kúria található, melynek ítéletei ellen felülvizsgálati lehetőség nincsen.¹³ Tehát amennyiben egy itt folyó ügyben uniós jogot érintő kérdés merül fel, a bíróságnak nem csak lehetősége, hanem kötelezettsége előzetes döntéshozatali kért az EUB-tól. Ez nem egy magát a jogkérdést eldöntő ítéletet eredményez – hiszen az a tagállam bíróságának feladata – kizárólag a fent említett két kérdéskörben történő egységes értelmezést biztosít. Ennek legfőbb célja az, hogy minden

¹⁰ Vékas Lajos: Érvénytelen szerződés és jogalap nélküli gazdagodás. Magyar Jog 2003/7. sz. 385-400. o. Tanulmányában hivatkozza az 1/2010. (VI. 28.) PK véleményét az érvénytelenség jogkövetkezményeiről (PK 32), miszerint: *„irreverzibilitás eseteiben mindig lehetségesnek tartaná az eredeti állapot helyreállítását, ha természetben nem lehetséges, akkor pénzben.”*

¹¹ A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 406. § (1) bekezdés: *„a jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés (e fejezetben a továbbiakban együtt: ítélet) felülvizsgálatát a Kúriától az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közölt határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással a fél, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az kérheti, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz.”*

¹² Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (továbbiakban: EUMSZ.) 267. cikk: *„az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben:*

a) a Szerződések értelmezése;

b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése;

Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést.

Ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.

Ha egy tagállami bíróság előtt folyamatban lévő ügyben olyan kérdés merül fel, amely valamely fogva tartott személyt érint, az Európai Unió Bírósága a lehető legrövidebb időn belül határoz.”

¹³ Pp. 407. § (1) bekezdés d) pont.

tagállamban megfelelően kerüljenek alkalmazásra az uniós normák, ezzel jogharmonizációt biztosítva az Európai Unió teljes területén.

III.2. A magyar jog és az uniós jog kollíziója

Nemzeti jogot tekintve (mivel az ügy 2007-re datálható, így az akkor hatályban lévő kódex,) a régi Ptk. szabályait kellett alkalmaznia a Kúriának.¹⁴ Felmerülhet továbbá a már említett DH1 és DH2, valamint a DH7¹⁵ törvények bizonyos részeinek (alapeljárásra alkalmazandó változatának) applikálása is. A régi Ptk.-t tekintve, mivel jogkövetkezmények közül az érvénytelenség, valamint az ennek következtében felmerülő (a szerződés teljes egészére kiható) semmisség a legjelentősebb, ezzel megalapozva a jogalap nélküli gazdagodást, a 209/A. §, a 234. § és a 361. §-ok a legfontosabb rendelkezések.

Az uniós jogot tekintve a 93/13/EGK irányelv a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről bír kiemelt jelentőséggel. Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy ahogy azt az EUB a Flaminio Costa kontra E.N.E.L. ítéletében¹⁶ kidolgozta, az uniós (közösségi) jog elsőbbséget élvez a tagállami jogszabályokkal szemben.¹⁷ Ennek következtében, ha a nemzeti jogalkalmazás során az uniós joggal ellentétes nemzeti jogszabály alkalmazása merülne fel, akkor a tagállami bíróságnak azt félre kell tennie azt, és az uniós jogot érvényre juttatva kell elbírálnia a tényállást.

Az irányelvek a tagállamoknak címzett jogi aktusok, amelyeket át kell ültetni a nemzeti jogba.¹⁸ Vagyis tulajdonképpen egy elérendő célt fogalmaznak meg, és a tagállamok magánautonómiájára bízják, hogy azt milyen (az uniós joggal összeegyeztethető) módon érik el. A közvetlen hatály kérdése irányelvek tekintetében magánszemélyekre nézve azt jelenti, hogy ha esetleg ez az átültetési aktus elmarad, a tagállami bíróságok előtt hivatkozhatnak-e az abban

¹⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (továbbiakban: Ptké.) 1. § alapján a régi Ptk.-t kell alkalmazni a 2014. március 15. előtt keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint az azelőtt megtett jognyilatkozatokra.

„Ha a törvény eltérően nem rendelkezik, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezéseit a hatálybalépését követően

a) keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint

b) megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni.”

¹⁵ Az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény (továbbiakban: DH7 törvény).

¹⁶ 6/64 sz. Flaminio Costa kontra E.N.E.L ügy [EU:C:1964:66].

¹⁷ Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról szóló liszaboni szerződés kihirdetéséről szóló 2007. évi CLXVIII. törvény 17. Nyilatkozata az uniós jog elsőbbségéről: *„a Konferencia emlékeztet arra, hogy az Európai Unió Bírósága állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően a Szerződések és a Szerződések alapján az Unió által elfogadott jogi aktusok az említett ítélkezési gyakorlat által megállapított feltételek szerint a tagállamok jogával szemben elsőbbséget élveznek.”*

¹⁸ EUR-Lex: Az európai uniós jog közvetlen hatálya. <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/the-direct-effect-of-european-union-law.html> (2025. 05. 29.).

számukra garantált jogokra. Az EUB az Yvonne van Duyn kontra Home Office ítéletében¹⁹ kimondta, hogy az irányelvek közvetlen hatállyal bírnak abban az esetben, ha rendelkezéseik feltétel nélküliek, megfelelően egyértelműek és pontosak, valamint, ha az uniós tagállamok az irányelvet nem, vagy nem megfelelően ültették át határidőn belül nemzeti jogukba.

Az előzetes döntéshozatali kérelemben a nemzeti bíróság jogértelmezési kérdéseket tett fel az EUB-nak, amely azt megválaszolta, és iránymutatást adott a kérelmező bíróság számára, hogy az alapügy során alkalmazásra kerülő nemzeti és uniós jogszabályokat hogyan értelmezheti összhangban a közösségi joggal.

III.3. Az EUB értelmezése

Az előzetes döntéshozatali eljárásban a 93/13/EGK irányelv hatályát vizsgálta elsőként az EUB, és megállapította, hogy mivel az előterjesztett kérdések az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján tisztességtelennek nyilvánított feltételt tartalmazó szerződésre vonatkoznak, „*e kérdések szükségképpen azt feltételezik, hogy e kikötés ezen irányelv hatálya alá tartozik, tehát az irányelv 1. cikkének (2) bekezdése alapján – amely kizárja ezen irányelv hatálya alól többek között a kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröző szerződési feltételeket – nem vonható ki az irányelv hatálya alól.*”

Ezt követően vizsgálta a szerződésnek a tisztességtelen feltételek kihagyása esetén való fennmaradására vonatkozó lehetőségét. Kifejtette, hogy 93/13/EGK irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.²⁰ Ezen felül az kötelezi is a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.²¹ Ennek érvényre juttatása végett „*a nemzeti bíróságoknak mellőzniük kell a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazását annak érdekében, hogy azok ne váltsanak ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, kivéve ha ezt a fogyasztó ellenzi.*”²² Ezt követően az EUB megállapította, hogy a tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, ennek következtében pedig a fogyasztóra nézve nem is fejthet ki joghatást. Egy ilyen kikötés

¹⁹ C-41/74 sz. Yvonne van Duyn kontra Home Office ügy [EU:C:1974:133].

²⁰ „*E szabály olyan kógens rendelkezés, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúlyal helyettesítse (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, [EU:C:2024:282] 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).*” EUB ítélet 42. pont.

²¹ A 93/13/EGK irányelv 7. cikkének az irányelv huszonnegyedik preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdéséből következik.

²² EUB ítélet 44. pont.

tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne.²³

A szerződés fenntartásának lehetőségét vizsgálta ezután az EUB, figyelemmel arra, hogy a tisztességtelennek nyilvánított feltételt úgy kell tekinteni, mintha az nem is létezett volna, és a nemzeti bíróság kötelezettsége, hogy „*mellőzze az olyan tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását, amely jogalap nélkül kifizetettnek bizonyuló összegek fizetésére kötelez, főszabály szerint ezzel egyező összegű visszafizetési kötelezettséget eredményez, amennyiben az ilyen visszafizetési kötelezettség hiánya kétségesse tehetné azt a visszatarató hatást*” amelyet az irányelv hivatott biztosítani a fogyasztók és az eladók vagy szolgáltatók között megkötött szerződésekben foglalt kikötések tisztességtelen jellegének megállapításával.²⁴

A magyar jog megoldása a tisztességtelen kikötés miatti érvénytelenség esetén (melynek alkalmazására ez esetben az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata biztosít lehetőséget, kifejezve, hogy ugyanakkor a nemzeti jog nem változtathat az uniós jog védelme terjedelmén, és ennél fogva lényegén) a DH2 törvény 37. § (1) bekezdése szerint a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítása, és ennek keretében a DH1 törvény 3. §-a olyan devizaátváltási mechanizmust ír elő, „*amely biztosítja, hogy az érintett szerződés alapján nyújtandó szolgáltatások értékét az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötés elhagyását követően továbbra is ki lehessen számítani.*”²⁵ Az EUB szerint bár igaz, hogy az irányelv célja a felek közötti egyensúly helyreállítása, „*főszabály szerint egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása*”,²⁶ ugyanakkor megvannak a határai annak a mérlegelési mozgástérnek, amellyel a tagállamok valamely szerződés tisztességtelen feltételek nélküli fennmaradásának lehetőségét szabályozó kritériumok meghatározását illetően rendelkeznek.”²⁷ Az ítélet értelmében az érintett szerződésnek főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy kizárólag csak a tisztességtelen kikötések elhagyása jelentsen módosulást, ha a nemzeti jogszabályok értelmében a szerződés fennmaradása jogilag lehetséges, és a nemzeti bíróságok ennél fogva kizárólag arra kötelesek, hogy mellőzzék a tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat az érintett fogyasztó tekintetében, de nem jogosultak arra, hogy e feltétel tartalmát módosítsák.²⁸ Ez a módosítás ellentétes lenne az irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú céllal, „*ugyanis elősegítené annak a visszatarató erőnek a megszüntetését, amely az eladók vagy szolgáltatók tekintetében jelentkezik az ilyen tisztességtelen feltételeknek a fogyasztók vonatkozásában való pusztán és egyszerűen alkalmazhatatlansága*

²³ EUB ítélet 45. pont.

²⁴ EUB ítélet 46. pont.

²⁵ EUB ítélet 49. pont.

²⁶ EUB ítélet 54. pont.

²⁷ EUB ítélet 55. pont.

²⁸ EUB ítélet 56. pont.

következtében, mivel az eladók vagy szolgáltatók továbbra is alkalmazni próbálnák e feltételeket annak tudatában, hogy még ha azok érvénytelenségét meg is állapítanák, a szerződést a nemzeti bíróság a szükséges mértékben továbbra is kiegészíthetné oly módon, hogy ezen eladók vagy szolgáltatók érdekei biztosítottak legyenek.”²⁹

Következésképpen amennyiben az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés jelenti a szerződés elsődleges tárgyát, és annak megszüntetése ezáltal a szerződés érvénytelenségét vonná maga után, a bíróság nem orvosolhatja a szerződés tisztességtelen kikötéséből eredő érvénytelenségét úgy, hogy a szerződést érvényesnek nyilvánítja, és ezzel egyidejűleg módosítja annak pénznemét, ugyanis ez a kikötés tartalmának megváltoztatását jelentené.³⁰ A szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítása esetében, mely következtében az árfolyamkockázatot és annak pénzügyi következményeit, melyek eredetileg a fogyasztóra hárultak volna, a hitelintézetre terheli, kimondta, hogy az szükségszerűen szintén a kikötés módosítását eredményezi.³¹

Ennek következtében nem állapítható meg, hogy a szerződés a tisztességtelen feltétel kihagyásával is teljesíthető lenne, valamint problémák merülnek fel a DH törvények előbb tárgyalt rendelkezéseivel kapcsolatban, ugyanis felmerül, hogy azok sértik a 93/13/EGK irányelvet, és ezáltal az uniós jogot.

Korszakalkotó jelentőséggel bír azon megállapítás, miszerint az *„alapügyben szóban forgó lízingszerződés alapján megfizetett havi törlesztőrészek és költségek teljes összegének visszatérítése jár.”*³² Tehát nem csak a tisztességtelen kikötésből eredő „túlfizetés”, hanem a teljes összeg, hiszen a fogyasztót (a jogalap nélküli gazdagodás³³) szabályainak megfelelően olyan helyzetbe kell hozni, mintha a szerződés nem is létezett volna. A hitelintézet pedig *„nem lehet jogosult arra, hogy a fogyasztótól a lízingszerződés teljesítése címén a rendelkezésükre bocsátott vagyontárgy visszaszolgáltatásán vagy az annak megfelelő érték visszafizetésén túlmenő ellentételezést, valamint adott esetben késedelmi kamatok megfizetését követelje. Az a tény ugyanis, hogy e hitelintézetnek ilyen jogot biztosítanak, és ennél fogva az abhoz való jogot biztosítják, hogy díjazásban részesüljön e fogyasztási cikke e fogyasztók általi használatáért, elősegítené azon visszatartó hatás megszüntetését, amelyet az eladókra vagy szolgáltatókra az e szerződés semmisségének megállapítása gyakorol.”*³⁴ A hitelintézet tehát követelheti a fogyasztó rendelkezésére bocsátott vagyontárgy visszaszolgáltatását vagy az annak megfelelő értéket, de többet (így például a kamatokat) nem.

IV. Jogkövetkezmények

²⁹ EUB ítélet 57. pont.

³⁰ EUB ítélet 64. pont.

³¹ EUB ítélet 66. pont.

³² EUB ítélet 78. pont.

³³ Ptk. 6:579. § (1) bekezdés.

³⁴ EUB ítélet 78. pont.

IV.1. Erga omnes vagy inter partes

Az irányelv, a devizában nyilvántartott lízingszerződés tisztességtelen feltétel folytán érvénytelenné válása esetére, mivel az említett szerződés a kikötés kihagyásával nem teljesíthető, előírja azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben az említett fogyasztó ugyanezen szerződés hiányában lett volna.³⁵

Felmerülhet a kérdés, hogy az ítélet *ipso iure* joghatással rendelkezve érvényteleníti-e az összes deviza alapú szerződést amennyiben ilyen tisztességtelen kikötést alkalmaztak benne, amely nélkül nem fenntartható a szerződés, vagy egyéb addicionális jogcselekmény szükséges az érvénytelenséghez. Előbbi esetben *erga omnes* hatállyal hatna mindenkre az EUB ítélete, és a fogyasztók azonnal követelhetnék a hitelintézetektől az elvesztett vagyonukat. Ugyanakkor ez nem így van, a szerződés érvénytelenségét *inter partes* (a felek között) a bíróságnak kell kimondania, mely kizárólag a felek viszonyára vonatkozólag irányadó, és majd ezen ítélet fényében érvényesíthetik az előbb említett jogalap nélküli gazdagodásnak megfelelően követeléseiket. (Más kérdés ugyanakkor, hogy az elévülés tekintetében szerepet játszhat egy korábbi ítélet.) Az viszont vitathatatlan, hogy az ítélet minden deviza alapú szerződésre vonatkozik.

IV.2. A Pénzügyi Békéltető Testület eljárása

A bírósági eljáráson kívül létezik egy ingyenes, illetékmentes, jogi képviselőt nem igénylő eljárási forma, a Magyar Nemzeti Bank Pénzügyi Békéltető Testületének (továbbiakban: PBT) eljárása.³⁶ Esetünkben a fogyasztó pénzintézetnél tett panaszával indulhat. A károsultaknak a bankok felé elő kell adniuk helyzetüket, hivatkozva az EUB ítéletére, mely panaszra való válaszadás végett a pénzintézetnek 30 nap áll rendelkezésre. Ha nem érkezik válasz, avagy a fogyasztó nem elégedett azzal, kérelemnyomtatványt tölthet ki a PBT-hez eljárás lefolytatása iránt. A hiánytalan kérelem beérkezésétől számítva 90 nap áll rendelkezésre az eljárás lefolytatására, mely 30 nappal meghosszabbítható. Az eljárás során a Testület jóváhagyhatja a felek egyezségét, egyezség hiányában vagy méltányossági ügyben azonban megszüntetheti. Ha a pénzügyi szolgáltató alávetette magát a PBT döntésének és a kérelem megalapozott, a Testület határozatot hozhat. Alávetési nyilatkozat hiányában is kötelezést tartalmazó határozatot hozhat, ha nem jött létre egyezség, és a megalapozott kérelem összege nem haladja meg a 2 millió forintot (kötelező jogszabályi alávetés). Egyéb esetben, ha a kérelem összege meghaladja a 2 millió forintot, alávetési nyilatkozat hiányában csak ajánlást tehet a Testület a banknak.

³⁵ EUB ítélet 94. pont.

³⁶ Tájékoztatás a PBT-nél való eljárás kezdeményezéséről a Magyar Nemzeti Bank Pénzügyi Békéltető Testületének honlapján található: <https://www.mnb.hu/bekeltetes/hogyan-kezdemenyezheti-az-eljarast#> (2025. 06. 18.).

IV.3. Az elévülési idő

A régi Ptk. hatálya alá tartozó (tehát 2014. március 15. előtt kötött) szerződések esetében főszabály szerint „*a semmis szerződés érvénytelenségére – ha a törvény kivételt nem tesz – bárki határidő nélkül hivatkozhat.*” [Bár a bírósági gyakorlat már korábban is (a kötelmi igények tekintetében) az „új” Ptk. elévülési szabályaival összhangban alakult.]³⁷ Az ezt követően létrejött szerződések esetén a hatályos Ptk.-nak megfelelően az általános elévülési idő öt év.³⁸ Lényeges kérdés, hogy mikortól kezdődik az, hiszen amennyiben a fogyasztók elmulasztják ezen időn belül érvényesíteni a követelésüket, (amennyiben a másik fél hivatkozik az elévülésre) többé bírósági eljárásban már nem lesznek jogosultak követelni, vagyis a másik féllel szemben az állami kényszer erejével (akár végrehajtás útján) nem tudnak többet élni. Főszabály szerint az „*elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé válik.*”³⁹ Ugyanakkor az EUB a 2024. április 25-i Caixabank ítéletében⁴⁰ kifejtette, hogy a „*tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés megkötésének és az érintett költségek megfizetésének időpontja önmagában nem képezheti az elévülési idő kezdő időpontját*” ugyanis vizsgálnunk kell, hogy a fogyasztóknak tudomásuk volt-e, vagy legalábbis észszerűen tudomást szerezhettek-e a költségekre vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegéről. Ennélfogva a (93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdésének és 7. cikkének (1) bekezdésének alkalmazásában) az elévülés akkor kezdődik, amikor „*a nemzeti legfelsőbb bíróság egy másik ügyben olyan korábbi ítéletet hozott, amely tisztességtelennek nyilvánított egy olyan szabványfeltételt, amely megfelel e szerződés e feltételének.*” Vagyis amint egy ilyen szabványkikötésről a Kúria kimondja, hogy tisztességtelen, az összes érintett elévülési ideje megkezdődik, öt éves határidővel.

IV.4. A joggyakorlat

Az eddig páratlan helyzettel a magyar bírósági szervezetrendszernek kell megbirkóznia. A korábbi gyakorlat szerint abban az esetben mondták ki a tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelenségét, amennyiben a fogyasztók bizonyították, hogy nem tájékoztatták őket megfelelően az árfolyamkockázat viselése tekintetében, majd pedig a DH törvényeknek megfelelően a kikötés

³⁷ Régi Ptk. 234. § (1) bekezdés. [Ugyanakkor fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az ítélkezési gyakorlat már az új Ptk. hatálybalépését megelőzően is az 5 éves elévülési időt tartotta a semmisség jogkövetkezményeinek kötelmi igényű jelleget öltő követelésként való alkalmazhatósága tekintetében, kidolgozva ezzel a mai álláspontot, miszerint kizárólag a dologi jogi tulajdoni igények nem évülnek el, melyeknek egyedül a másik fél elbirtoklása szabhat gátat. Ezzel kapcsolatban Vékás Lajos, hivatkozva Weiss Emilia: A szerződés érvénytelensége a polgári jogban tanulmányát, így szól: „amennyiben az érvénytelenség következményei kötelmi jogi igényt képeznek, azok levonására az általános elévülési időn belül van lehetőség; amennyiben viszont - a tulajdonártruházásra tekintettel - az *in integrum restitutio* követelése dologi természetű igényt testesít meg, a tulajdoni igények elévülését kizáró szabályra [Ptk. 115. § (1) bek.] tekintettel az eredeti állapot helyreállításának nincs elévülési korlátja, hanem azt csak a másik szerződő fél elbirtoklása zárja ki. A helyes elméleti alapra helyezett és alaposan megindokolt álláspontot a bírói gyakorlat is követi.” (Vékás Lajos: Érvénytelen szerződés és jogalap nélküli gazdagodás. Magyar Jog 2003/7. sz. 385-400. o.)]

³⁸ Ptk. 6:22. § (1) bekezdés.

³⁹ Ptk. 6:22. § (2) bekezdés.

⁴⁰ C-484/21 sz. FCC és MAB kontra Caixabank SA, korábban Bankia SA ügy [EU:C:2024:360].

módosításával mégis érvényessé tették a szerződéseket, ezáltal nem mentesítve teljes egészében (az irányelvvel ellentétesen) a fogyasztókat. Az alapügyben a fogyasztók oldalán jogi képviselőként eljáró ügyvéd szerint ez helytelen,⁴¹ ugyanis az eltérő vételi és eladási árfolyamok alkalmazása önmagában megalapozza a teljes szerződés érvénytelenségét. Marcingós a kézirat lezárásának időpontjában ellenzékben lévő pártok támogatásával a Parlament Igazságügyi Bizottságában kívánt szót kapni, ugyanakkor ezt a kormánypárti képviselők leszavazták és nem támogatták egy devizaügyes vizsgálóbizottság felállítását.⁴² Az ügyvéd a DH1 törvény uniós joggal való ellentétességét sérelmezi, és abban kíván változást elérni az ún. „Lex Marcingós”⁴³ reformmal, mely törvényjavaslatot a Jobbik nyújtotta be. A párt ezt követően Marcingós Lászlót jelölte alkotmánybírónak,⁴⁴ valamint később szót kaphatott a Fogyasztóvédelmi Albizottságban,⁴⁵ ahol kifejtette, hogy álláspontja szerint miért van jogalkotási felelőssége az Országgyűlésnek az EUB döntése után, hogy kollektív jogvédelmet biztosítson az érintettek számára és ne merüljön fel a Magyar Állam (adófizetők pénzéből történő) kártérítési felelőssége.⁴⁶ A jogász rendszeresen fogalmaz meg negatív véleményt a magyar bíróságokkal szemben, ugyanis szerinte azok nem alkalmazzák az uniós jogot, azért, hogy a bankokat védjék.⁴⁷

A szakmabeliek között az ítélet jogkövetkezményeit illetően ellentmondások vannak.⁴⁸ Egyrészt van, aki szerint csak akkor minősül tisztességtelennek egy ilyen kikötés, ha az annak következményeiről való tájékoztatás nem volt teljeskörű. Ezen álláspontot osztja többek között Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter is.⁴⁹ Van, aki szerint az irányelv nem is hatályos ezen esetekre, mert egyrészt azt már a DH törvények átültették, illetve magánszemélyekre nem

⁴¹ Horváth Csaba László: Marcingós László az uniós bíróság devizahiteles ítéletéről: Európai szintű botrány lesz. 24.hu. <https://24.hu/belfold/2025/05/16/marcingos-laszlo-ugyved-devizahitel-eub-itelet-luxembourg-arfolyamkockazat-arfolyamres/> (2025. 06. 17.)

⁴² Mobos Márton: Marcingós László nem szólhatott fel a parlamentben, a kormánypárt nem támogatta a devizaügyes vizsgálóbizottság felállítását. 24.hu. <https://24.hu/belfold/2025/05/27/marcingos-laszlo-parlament-deviza-bizottsag-vizsgalas-ellenzek/> (2025. 05. 28.).

⁴³ Jobbik: Aláírásgyűjtés a devizakárosultakért. Alfahír. <https://alfahir.hu/hirek/jobbik-alairasgyujtes-a-devizakarosultakert> (2025. 05. 18.).

⁴⁴ Bakró-Nagy Ferenc: A Jobbik a devizahitel-károsultak ügyében pert nyerő ügyvédet jelöli alkotmánybírónak. Telex. <https://telex.hu/belfold/2025/06/03/jobbik-marcingos-laszlo-devizahitel-karosultak-ugyved-alkotmanybirosag-biro> (2025. 06. 03.).

⁴⁵ Alfahír: A devizakárosultak szabadságharcosa nem adja fel, kedden szót kap a parlamentben. Alfahír. <https://alfahir.hu/hirek/a-devizakarosultak-szabadsagharcosa-nem-adja-fel-kedden-szot-kap-a-parlamentben> (2025. 06. 10.).

⁴⁶ Jámor András: Dr. Marcingós László keményen beszélt a Parlamentben. Facebook. <https://www.facebook.com/reel/1056701736413387> (2025.06.10.).

⁴⁷ Marcingós László: A Kúria szándékosan tagadja meg az EUB ítéletek alkalmazását Dr. Marcingós Ügyvédi Iroda. <https://drmarcingos.hu/> (2025. 06. 09.).

⁴⁸ <https://www.penzcentrum.hu/hitel/20250602/tovabb-huzodik-a-devizahitel-haboru-tenyleg-visszaperelhetik-tizmillioikat-a-magyar-hitelkarosultak-1179711> (2025. 06. 18.).

⁴⁹ Portfolio: Devizahiteles ügy: megszólalt az OTP, az MNB és Nagy Márton. Portfolio. is. <https://www.portfolio.hu/bank/20250506/devizahiteles-ugy-megszolalt-az-otp-az-mnb-es-nagy-marton-is-759299> (2025. 05. 07.).

keletkeztet kötelezettséget.⁵⁰ Ugyanakkor ahogyan azt korábban kifejtettem (ld. III.2. 3. bekezdés) az irányelvek közvetlen alkalmazhatóak abban az esetben, ha rendelkezéseik feltétel nélküliek, megfelelően egyértelműek és pontosak, valamint, ha az uniós tagállamok az irányelvet nem, vagy esetünkben nem megfelelően ültették át határidőn belül nemzeti jogukba. Vagyis a magyar bíróságnak az uniós jog alkalmazási elsőbbsége⁵¹ és a lojalitási klauzula⁵² miatt figyelembe kellene vennie az EUB ítéletet is [mely világosan leírja az irányelv megfelelő alkalmazását – a 84.-92. pontjában kifejtve, hogy a nemzeti bírának „adott esetben módosítaniuk kell az állandó ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a belső joguknak valamely irányelv céljaival összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul, és hogy – bírói hatalmuknál fogva – mellőzniük kell valamely felsőbb bíróság által elfogadott minden olyan értelmezés alkalmazását, amely e bíróságra nézve e jog értelmében kötelező lenne, amennyiben ezen értelmezés nem egyeztethető össze ezen irányelvvel”⁵³ valamint a DH törvények problematikáját (ld. III.3. 4-6. bekezdések)], és ha a felek közötti körülményeket mérlegelve úgy ítélik meg, akkor ki kell mondaniuk a szerződések érvénytelenségét. Ezt a folyamatot támogathatná az Országgyűlés törvényalkotással, közvetlenül érvényre juttatva az ügyvéd által emlegetett „károkozó (tehát a bank) fizet” elvet.

A károsult fogyasztók, akik igényérvényesítését jogerősen elutasították a bíróságok, jelenleg jogegységi panaszokkal⁵⁴ fordulnak a Kúriához. A bírák között Marczingós szerint közkézen forognak ún. „garázsbírói” értekezletekről származó nem hivatalos köranyagok, többek között „Jogalkalmazási kérdések a DH perekben az EUB C-630/23. ítélet tükrében” címmel, melyről egy fényképet osztott meg nyilvános közösségi média felületén.⁵⁵ Véleménye szerint azok az uniós joggal ellentétes tartalommal bírnak, és később a járásbírói, ítélőtáblai bírák fogják viselni a jelenleg fennálló helyzet következményeit.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság (továbbiakban: PKKB) bírása, Vass Éva elsőfokú ítélete egy devizaszerződés semmissé nyilvánításával kapcsolatban a kézirat lezárása előtti napon jelent meg a sajtóban. Ez az első olyan érdemi bírósági döntés, mely hivatkozta a C-630/23. ítéletet,

⁵⁰ Szabó Bianka Ilona: Tényleg visszaperelhetik tízmillióikat a magyar devizahitelek? Ezt kell tudni az EU-s ítéletről. Pénzcentrum. <https://www.penzcentrum.hu/hitel/20250514/tenyleg-visszaperelhetik-tizmillioikat-a-magyar-devizahitelek-ert-kell-tudni-az-eu-s-iteletrol-1178758> (2025. 05. 18.).

⁵¹ Vö. 16. lábjegyzet.

⁵² Az Európai Unióról szóló szerződés 4. cikk (3) bekezdés.: „az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kölcsönösen tiszteltben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában.”

⁵³ EUB ítélet 88. pont.

⁵⁴ A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 197/B. §: „jogegységi panasz eljárásnak a Kúria 2020. július 1-jén és az azt követően meghozott, a 41/B. §-ban meghatározott határozata ellen van helye. A 41/B. §-ban meghatározott feltételek teljesülése esetén a jogegységi panasz eljárásnak az ügyben alkalmazott és alkalmazandó eljárási törvényről függetlenül helye van, ha a felülvizsgálati kérelemmel támadott határozatot a bíróság 2020. április 1-jét és a Kúria a határozatát 2020. július 1-jét követően hozta.”

⁵⁵ Marczingós László: Itt van a bírósági köranyag, amivel az EUB ítéleteit felülértelmezik. Facebook. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=24271400002457574&set=pb.100000427359144.-2207520000&type=3> (2025. 06. 04.).

ezáltal egy jelentős változást elindítva a joggyakorlatban.⁵⁶ A bíró ugyanis Marczingós álláspontjával egyezően félretette a DH törvények alkalmazását, vagyis nem módosította a tisztességtelen kikötést, hanem kimondta a teljes szerződés semmisségét. Az ügyvéddel abban ugyanakkor nem egyezik a véleményük, hogy a bíró szerint csak abban az esetben kell megállapítani a tisztességtelenséget, ha nem tájékoztatták megfelelően a fogyasztót, és nem pedig minden esetben, ha eltérő vételi és eladási árfolyam forog szóban.

V. Záró gondolatok

Úgy vélem, hogy jól láthatóan két ellentétes pólus alakult ki mind a szakmabeliek körében, mind pedig a politikai életben. Egyre többen foglalnak állást a devizakárosultakat támogatva, akár a választópolgárok megnyerése, akár valódi értékek és érdekek mentén, vagy esetleg éppen a bankok oldalán. Ugyanakkor az bizonyos, hogy a fennálló egyet nem értékek ellenére sem lehet megalkudni a károsultak érdekeinek jogszerű védelme érdekében.

A végső választ egyértelműen a kialakulófélben lévő bírósági gyakorlat fogja megadni, melyben kiemelkedő jelentőséggel bír majd a Kúria álláspontja. A PKKB bírójának elsőfokú ítélete, habár a kikötés tisztességtelen voltának meghatározását illetően nem egyezik az ügyvéd álláspontjával, mindenképpen az első lépés ezen az úton. Július közepétől ítélkezési szünet következik majd a bíróságokon⁵⁷, ezalatt pedig csak akkor kerül egy tárgyalás megtartásra, ha azt az ügy körülményei indokolják. Tehát amennyiben addig nem születik döntés, elképzelhető, hogy a hazai joggyakorlat lehetséges változása ennek következtében későbbre tolódhat. Remélhetőleg a szakma képviselői, valamint a politikusok olyan mederbe tudják terelni a folyamatokat, hogy az semmiképpen se eredményezzen kötelezettségszegési eljárást⁵⁸ Magyarország ellen, valamint a fogyasztók számára is megfelelő jogvédelem álljon rendelkezésre.

⁵⁶ Horváth Csaba László: Megvan az első magyar devizahiteles, aki az uniós ítélet alapján nyert idehaza pert 24.hu. <https://24.hu/fn/gazdasag/2025/06/17/devizahiteles-itelet-pkkb-mbh-bank-arfolyan-kulonbozet-europai-unio-birosaga/> (2025. 06. 17.).

⁵⁷ Ld. Pp. 148. §

⁵⁸ EUMSZ. 260. cikk:

„(1) Ha az Európai Unió Bírósága megállapítja, hogy egy tagállam nem teljesítette a Szerződésekből eredő valamely kötelezettségét, az adott államnak meg kell tennie az Európai Unió Bíróságának ítéletében foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket.

(2) Ha a Bizottság megítélése szerint az érintett tagállam nem teszi meg az Európai Unió Bíróságának ítéletében foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket, a Bizottság – mintán a tagállamnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére – az Európai Unió Bíróságához fordulhat. A Bizottság meghatározza az érintett tagállam által fizetendő átalányösszeg vagy kényszerítő bírság összegét, amelyet az adott körülmények között megfelelőnek ítél.

Ha az Európai Unió Bírósága megállapítja, hogy az érintett tagállam nem tett eleget az ítéletében foglaltaknak, a tagállamot átalányösszeg vagy kényszerítő bírság fizetésére kötelezheti.

Ez az eljárás nem érinti a 259. cikket.

(3) Ha a Bizottság a 258. cikknek megfelelően azon az alapon nyújt be keresetet az Európai Unió Bíróságához, hogy az érintett tagállam nem tett eleget valamely jogalkotási eljárás keretében elfogadott irányelv átültetésére elfogadott intézkedései bejelentésére vonatkozó kötelezettségének, a Bizottság, amennyiben megfelelőnek ítéli, meghatározhatja az érintett tagállam által fizetendő átalányösszegnek vagy kényszerítő bírságnak az általa az adott körülmények között megfelelőnek tartott mértékét.

Ha az Európai Unió Bírósága megállapítja, hogy jogsértés történt, a tagállamot – a Bizottság által meghatározott összeget meg nem haladó mértékű – átalányösszeg vagy kényszerítő bírság fizetésére kötelezheti. A fizetési kötelezettség az Európai Unió Bíróságának ítéletében megállapított időpontban válik esedékessé.”